

Profesor Wanda Pindlowa (1933–2015)

W dniu 6 maja 2015 r. zmarła dr hab. Wanda Pindlowa, prof. UJ, współtwórczyni polskiej informatologii (nauki o informacji).

Wanda Pindlowa urodziła się 13 lutego 1933 r. w Krakowie w rodzinie inteligenckiej. Jej dzieciństwo przerwała II wojna światowa, która przyniosła aresztowanie i śmierć ojca, internowanie wraz z matką i rodzeństwem w niemieckim obozie w Czechowicach-Dziedzicach, wymuszone przeprowadzki. Po zakończeniu wojny rodzina znalazła się w Bielsku-Białej, gdzie w 1951 r. Wanda zdała maturę w Gimnazjum i Liceum im. Adama Asnyka. Następnie powróciła do Krakowa, tam studiowała i ukończyła w 1955 r. filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim.

W latach 1961–1976 pracowała w Bibliotece Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, w Oddziale Informacji Naukowej, pełniąc różne funkcje, ostatecznie jako kierownik Sekcji Dokumentacji (1968–1972) oraz Pracowni Automatyzacji (1972–1976). W tym okresie zdobyła również tytuł starszego dokumentalisty dyplomowanego, po zdaniu egzaminu państwowego w 1972 r. (Czujowa, 2004, 5). W 1976 r. związała się – na resztę życia – z Zakładem, następnie Katedrą (od 1992 r.) i wreszcie Instytutem (od 1996 r.) Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Tytuł doktora uzyskała w Instytucie Filologii Polskiej UJ w 1982 r., doktora habilitowanego – w 1995 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego. W 2001 r. została profesorem UJ.

Wanda Pindlowa wykształciła i wychowała kilka pokoleń bibliotekarzy, informatologów, specjalistów informacji. W latach 2001–2010 wypromowała 9 doktorów (w porządku chronologicznym: Sabina Cisek, Barbara Niedźwiedzka, Marek Nahotko, Maria Sidor, Stanisław Skórka, Monika Krakowska, Bożena Jaskowska, Małgorzata Janiak, Grzegorz Czapnik). Była skutecznym opiekunem ponad 300 prac magisterskich oraz recenzentką 13 rozpraw doktorskich i habilitacyjnych (OPI, 2015).

Na Uniwersytecie Jagiellońskim (i poza nim) nie uchylała się od obowiązków organizacyjnych, była m.in. pierwszym dyrektorem Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa na utworzonym w 1996 r. Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ, następnie zastępcą dyrektora, kierownikiem Zakładu Informacji Naukowej, członkinią Wydziałowej Komisji Dydaktycznej, Uniwersyteckiej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Rady Biblioteki Jagiellońskiej.

Brała aktywny udział w społecznym ruchu naukowym i profesjonalnym. Do lat 80. XX w. działała w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, pełniąc m.in. funkcję członka Zarządu Głównego SBP. Od 1990 r. pracowała w Polskim Towarzystwie Bibliologicznym, Oddział w Krakowie jako skarbnik, od 1992 r. – w Polskim Towarzystwie Informacji Naukowej PTIN, m.in. jako przewodnicząca sądu koleżeńkiego. Była członkinią rad programowych kolejnych Krajowych Forów Informacji Naukowej i Technicznej organizowanych przez PTIN oraz przewodniczącą Rady Programowej kwartalnika *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej PTINT*. Przez wiele lat działała także w Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy Dyplomowanych. Została również powołana do Komitetu Naukoznawstwa PAN w Warszawie (Sekcja Informacji i Komunikacji Naukowej, Sekcja Naukometryczna) (Kocójowa, 2004).

Wanda Pindlowa była uznanym ekspertem międzynarodowym, współpracowała z uczonymi zagranicznymi z Danii, z Litwy, z Niemiec, ze Szwecji, z USA, z Wielkiej Brytanii oraz innych krajów

Fot.: Marek Pindel

(m.in. George S. Bobinski, Maria E. Burke, Frank N. Hogg, Joseph Z. Nitecki, Tom Wilson, Irene Wormell). W latach 80. XX w. uczyła języka polskiego w Stanach Zjednoczonych i w Chinach, w latach 90. przebywała na półrocznym stażu naukowym w State University of New York w Buffalo (USA).

W czasie swej półwiecznej kariery zawodowej Pani Profesor zajmowała się wieloma aspektami i zagadnieniami dyscypliny, którą dzisiaj nazywamy informatologią (a wcześniej – informacją naukową). Należała do grona pionierów i inspiratorów co najmniej w czterech obszarach działalności i badań informacyjnych, jednak zawsze podkreślała, że najważniejsi są użytkownicy (zob. np. Pindłowa, 2002). Szczególny wpływ na Jej poglądy naukowe i profesjonalne mieli, jak się wydaje, dyrektor Biblioteki Głównej AGH Władysław Piasecki, promotor pracy doktorskiej – prof. dr hab. Maria Dembowska oraz dr hab. Maria Kocójowa, prof. UJ – serdeczna przyjaciółka i wieloletnia współpracownica.

Pierwszym obiektem zainteresowania Wandy Pindłowej stało się kształcenie – zarówno użytkowników bibliotek i informacji, jak i pracowników, specjalistów informacji, postrzegane w szerokim, najpierw praktycznym, a następnie również teoretycznym kontekście. Warto zauważyć, iż obecnie jest to ważna, interdyscyplinarna dziedzina nosząca nazwę *Information Literacy*, której Pani Profesor była jedną z polskich prekursorów. W latach 60. i 70. XX w. wraz ze współpracownikami z Oddziału Informacji Naukowej organizowała i prowadziła szkolenia użytkowników w Bibliotece Głównej AGH w Krakowie oraz – wspólnie z Heleną Jarecką – opracowała poradnik pod nazwą *Biblioteka. Jak korzystać z biblioteki i informacji naukowej. Wskazówki dla studentów studiów dla pracujących* (1967). Opublikowany w Bibliotekarzu „debiut” Wandy Pindłowej, zatytułowany *Z doświadczeń szkolenia użytkowników informacji naukowej* (1967), także dotyczył tej problematyki. W pierwszej połowie lat 80. ukazały się dwie książki podsumowujące dorobek Pani Profesor w omawianym zakresie. Były to *Metodyka kształcenia użytkowników informacji pracujących zawodowo* (1983) oraz *Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej. Z pogranicza informatologii i pedagogiki* (1984). W oparciu o wskazane badania i doświadczenia Wanda Pindłowa opracowała i prowadziła w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ unikatowe w skali ogólnopolskiej zajęcia „Dydaktyka informacyjna”, najpierw sama, potem we współpracy z Sabiną Cisek i Małgorzatą Stanulą.

Równie wiele uwagi poświęcała Pani Profesor kształceniu kadr informacyjnych. Oprócz czterdziestoletniej niemal działalności dydaktycznej w Instytucie INiB UJ, była także w latach 70. wykładowcą i egzaminatorem na różnych kursach organizowanych przez Centrum Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej (CINTE), Naczelną Organizację Techniczną (NOT) oraz Polską Akademię Nauk (PAN). Na ten temat napisała kilka artykułów, m.in. *Informatyka w programach studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej* (1991) oraz *Kształcenie i doskonalenie kadry informacyjnej* (1997).

Drugi kierunek dociekań Pani Profesor związany był z automatyzacją bibliotek, systemami informacyjno-wyszukiwawczymi, technologią informacyjną oraz nowoczesnymi źródłami informacji. Postęp i zmiany w tym obszarze śledziła Wanda Pindłowa przez całe swoje zawodowe życie. W Bibliotece AGH kierowała Pracownią Automatyzacji, na ten temat publikowała m.in. w *Przeglądzie Bibliotecznym* (1977, 1978). Już w roku 1985 pisała o czasopismach elektronicznych, najprawdopodobniej jako pierwsza autorka w Polsce. Spore oddziaływanie miały Jej teksty: *Systemy ekspertowe w badaniach nad książką* (1991) oraz *Nowa generacja systemów komunikacji: hiper-teksty, hiper-i multi-media* (1993). W pracy z 1998 r. przedstawiła *Zastosowanie techniki w informacji naukowej*. W latach 90. XX w. prowadziła Studium Podyplomowe Informacji Naukowej (Automatyzacja bibliotek) w Uniwersytecie Jagiellońskim, ciesząc się licznym udziałem słuchaczy i uznaniem w środowisku profesjonalnym.

Trzeci obszar zainteresowań Pani Profesor stanowiła informatyka i specjalności pokrewne (bibliometria, naukometria). Badania informatyczne zaczęła Wanda Pindłowa prowadzić w drugiej połowie lat 80. XX w., a ich wyniki publikować m.in. na łamach *Zagadnień Informacji Naukowej* (1988). Tej problematyce poświęcona została również jej książka (rozprawa habilitacyjna) pt. *Informatyka w nauce o informacji* (1994), której pierwsza część miała w tamtym czasie szczególne walory dydaktyczne, przedstawia bowiem genezę, historię, pole badawcze i status informatyki w nauce.

Po czwarte wreszcie i być może najważniejsze, Wanda Pindłowa miała znaczący wpływ na ukształtowanie się informatologii (lub bibliologii i informatologii) jako samodzielnej dyscypliny badawczej, w szczególności na sposób rozumienia jej przedmiotu, zakresu, terminologii oraz miejsca w systemie nauk. Oddziaływanie to realizowało się zarówno poprzez prowadzone przez Panią Profesor i Jej wychowanków badania, jak i dzięki wypowiedziom teoretycznym *explicite*. Gdy zaczynała pracę w 1961 r. nauka o informacji w Polsce właściwie jeszcze nie istniała, m.in. dopiero cztery lat później ukazała się ważna książka Marii Dembowskiej *Dokumentacja i informacja naukowa. Zarys problematyki i kierunki rozwoju* (1965). Już w publikacji *Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej* z 1984 r. Wanda Pindłowa konsekwentnie używała terminów „informatologia” i „informatologiczny”. Sformułowała tam również cel poznawczy nauki o informacji, nadal aktualny, który stanowi „badanie procesu przepływu informacji od źródła do użytkownika w celu optymalizacji tego przepływu” (Pindłowa, 1984, 32). Przedstawiła graficznie także strukturę informatologii oraz powiązania z różnymi dyscyplinami (Pindłowa, 1984, 36, 60). Poza tym, przez ćwierć wieku Pani Profesor uczyła studentów postaw teorii i metodologii nauki o informacji, często dyskutowała na ten temat ze współpracownikami oraz na szerszym forum – w trakcie licznych konferencji, w których brała czynny udział.

Oprócz wskazanych czterech głównych obszarów zainteresowań Wanda Pindłowa zajmowała się jeszcze m.in. szarą literaturą (Pindłowa & Cisek, 1999), obiektami kultury w środowisku sieciowym (Pindłowa, 2005), sytuacją człowieka w społeczeństwie informacyjnym (Pindłowa, 2004). Bibliografia (niepełna) prac Pani Profesor zamieszczona w serwisie WWW Instytutu INiB UJ (<http://www.inib.uj.edu.pl/dr-hab.-wanda-pindlowa-prof.-uj>) obejmuje ok. 150 pozycji.

Wanda Pindłowa miała nietuzinkową osobowość, znakomite poczucie humoru, elegancki styl z nutką ekstrawagancji, trafne obserwacje życiowe i powiedzonka. Jednym z nich, wielokrotnie sprawdzonym w praktyce uniwersyteckiej, było „Jeżeli chcesz załatwić trudną sprawę, włóż kapełusz”. Nie znosiła określeń „poniższe” i „powyższe”, nalegała, by jej podopieczni pisali i mówili ładną polszczyzną. Cechowała się empatią, ludzie ją obchodzili, potrafiła pochwalić i zganić w sposób naturalny, można było poprosić ją o pomoc i wsparcie. Była towarzyska, zapraszała do swojego domu przyjaciół, współpracowników, zagranicznych gości Instytutu INiB UJ, a także doktorantów i magistrantów. Lubiła słodczy, podróże po całym globie oraz pletwonurkowanie, które uprawiała niemal do końca życia. Stanowiła typ zwyczajcy, wywarła ogromny wpływ naukowy i osobisty na środowisko informatologiczne w Krakowie i Polsce, które bez Niej ukształtowałoby się zapewne zupełnie inaczej.

Bibliografia

- Czujowa, M. (2004). Początki działalności informacyjno-dydaktycznej w Bibliotece Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. W: M. Kocójowa (red.). *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*. Kraków: Wydaw. UJ, 3–7.
- Dembowska, M. (1965). *Dokumentacja i informacja naukowa. Zarys problematyki i kierunki rozwoju*. Warszawa: Wydaw. SBP.
- Jarecka, H.; Pindłowa, W. (1967). *Biblioteka. Jak korzystać z biblioteki i informacji naukowej. Wskazówki dla studentów studiów dla pracujących*. Kraków: AGH [maszyn. powielany].
- Kocójowa, M. (2004). Kształtowanie przestrzeni informacji i komunikacji społecznej. W: M. Kocójowa (red.). *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*. Kraków: Wydaw. UJ, V-XIV.
- OPI (2015). *Dr hab. Wanda Pindel* [online]. Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, Nauka Polska, [26.10.2015], <http://nauka-polska.pl/dhtml/raporty/ludzieNauki?rtype=opis&objectId=6816&lang=pl>
- Pindłowa, W. (1967). Z doświadczeń szkolenia użytkowników informacji naukowej. *Bibliotekarz*, 34 (11–12), 239–241.
- Pindłowa, W. (1977). System wyszukiwania informacji z zakresu metalurgii żelaza w Bibliotece Głównej AGH. *Przegląd Biblioteczny*, 45 (4), 389–392.

- Pindłowa, W. (1978). Z doświadczeń projektowania systemu rejestracji wypożyczeń i zwrotów w Bibliotece Głównej AGH. *Przegląd Biblioteczny*, 46 (3), 317–321.
- Pindłowa, W. (1984). *Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej. Z pogranicza informatologii i pedagogiki*. Kraków: UJ.
- Pindłowa, W. (1985). Elektroniczne czasopisma i systemy elektronicznego rozpowszechniania dokumentów. *Przegląd Biblioteczny*, 53 (2), 227–238.
- Pindłowa, W. (1988). Badania informetryczne wpływu informacji naukowej na inne nauki społeczne na podstawie piśmiennictwa polskiego. *Zagadnienia Informacji Naukowej*, 2, 22–54.
- Pindłowa, W. (1991). Informatyka w programach studiów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. *Przegląd Biblioteczny*, 59 (3/4), 265–273.
- Pindłowa, W. (1991). Systemy ekspertowe w badaniach nad książką. W: M. Kocójowa (red.). *Książka polska w okresie zaborów. Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliologii, bibliotekoznawstwa i informatologii*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, 75–104.
- Pindłowa, W. (1993). Nowa generacja systemów komunikacji: hiper-teksty, hiper – i multi-media (1993). W: M. Kocójowa (red.). *Nowe kierunki w dydaktyce i metodologii bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. Kraków: Wydaw. UJ, s. 119–130.
- Pindłowa, W. (1994). *Informetria w nauce o informacji. Metody i problemy*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”.
- Pindłowa, W. (1997). Kształcenie i doskonalenie kadry informacyjnej. W: *IV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej, Zakopane 2–5 września 1997 r. Materiały konferencyjne*. Warszawa: PTIN, 21–27.
- Pindłowa, W. (1998). Zastosowanie techniki w informacji naukowej. W: E. Ścibor (red.). *Informacja naukowa w Polsce. Tradycja i współczesność*. Olsztyn: Wydaw. WSP, 171–195.
- Pindłowa, W. (2002). Jakość usług informacyjnych jako warunek tworzenia nowoczesnego społeczeństwa informacyjnego w Unii Europejskiej. *Biuletyn EBIB* [online], 31 (2), [11.11.2015], <http://www.ebib.pl/2002/31/pindlowa.php>
- Pindłowa, W. (2004). Czy dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych jest wystarczającym warunkiem przynależności do społeczeństwa informacyjnego? Sytuacja człowieka w gospodarce opartej na wiedzy. W: D. Pietruch-Reizes & W. Babik (red.). *Usługi – Aplikacje – Treści w gospodarce opartej na wiedzy*. Warszawa: PTIN, 202–217.
- Pindłowa, W. (2005). Obiekty kultury w środowisku sieciowym. W: M. Kocójowa (red.). *Informacja o obiektach kultury i Internet* [online]. Kraków: IINiB UJ, [10.11.2015], <http://skryba.inib.uj.edu.pl/wydawnictwa/e01/pindlowa.pdf>
- Pindłowa, W.; Cisek, S. (1999). Grey literature as an information source for small and medium-sized business. W: *Konferencja międzynarodowa – VIII Międzynarodowe Seminarium Informacji Naukowej Krajów Europy Środkowej i Wschodniej*, Warszawa, 11–12 X 1999. Warszawa: OPI, 47–53.
- Stefaniak, B. (2004). Analiza bibliometryczna dorobku naukowego (studium przypadku). W: M. Kocójowa (red.). *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*. Kraków: Wydaw. UJ, 14–20.

Sabina Cisek

*Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Jagielloński*

Nadesłano: 12 listopada 2015.